

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІЛЬГ ІЗ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

ASSESSMENT OF EFFICIENCY OF INDIVIDUAL INCOME TAX PRIVILEGES IN UKRAINE

Ліна ЗАДОРЖНЯ,
Національний університет державної
податкової служби України, Ірпінь

Lina ZADOROZHNYA,
National University of State
Tax Service of Ukraine, Irpin'

Система оподаткування фізичних осіб в Україні була змінена у 2014 році, що було спрямовано в першу чергу на досягнення вищих фіскальних результатів: запроваджено військовий збір, у механізмі податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) підвищено ставку до оподаткування доходу, що більший за десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, та ставки оподаткування пасивних доходів, скасовано оподаткування доходу шахтарів за ставкою 10% тощо. Це дозволило забезпечити зростання надходжень від ПДФО до зведеного бюджету в розмірі 104,2% у 2014 році. Проте з урахуванням значної соціальної спрямованості публічних фінансів, що стає все менш життєздатною в довгостроковій перспективі в Україні, постає питання пошуку механізмів зростання доходів фізичних осіб та підвищення стимулів до праці, які не потребують додаткових витрат з бюджету.

З огляду на високий рівень корупції вважаємо недоцільним підвищувати перерозподільні можливості публічних фінансів для покращення стану фінансів домогосподарств, оскільки це поєднується зі значними трансакційними витратами. Крім того, не завжди соціальні допомоги та інші трансферти, які отримують домогосподарства, мають адресний характер. У контексті необхідності збільшення стимулів до праці вважаємо необхідним підвищувати регулятивний потенціал ПДФО.

Питання регулятивної й соціальної ефективності податкових соціальних пільг досліджували вітчизняні вчені. Зокрема, В.Помулева здійснила аналіз надання податкових соціальних пільг та обґрунтувала необхідність запровадження неоподаткованого доходу для всіх платників на рівні прожиткового рівня [4]. А.Славкова та М.Степура наголошували на важливості регулятивної ролі пільг з ПДФО в контексті дотримання принципу справедливості в оподаткуванні та відносили до податкових пільг з ПДФО доходи, які не включаються до сукупного оподаткованого доходу (ст. 165 ПКУ), податкові соціальні пільги (ст. 169 ПКУ) та податкову знижку (ст. 166 ПКУ) [6]. К.Швабій здійснив оцінку податкового навантаження за соціальним статусом, де враховував наявність податкових пільг з ПДФО, а також визначив ПСП одним із важливих регулятивних елементів ПДФО [9]. Вагомим значення мають теоретичні узагальнення щодо класифікації пільг, а також пропозиція щодо включення пільг з ПДФО до довідника пільг (хоча при цьому не визначений механізм їх фіксації, відповідальні особи і т.д.): податкові соціальні пільги, податкова знижка, пільгові ставки оподаткування для окремих видів доходів, платників та ін. [7, с. 52].

Метою статті є дослідження пільг з ПДФО та аналіз їх регулятивної

ефективності, а також оцінка потенціалу підвищення регулятивної ефективності ПДФО з огляду на структуру доходів домогосподарств.

При цьому у структурі доходів українських домогосподарств, що згідно з методологією Державної служби статистики формуються з чотирьох джерел (заробітна плата, прибуток та змішаний дохід, доходи від власності та соціальні допомоги та інші одержані трансферти), наявні певні диспропорції. Зокрема, найбільш важливим є показник відношення соціальних допомог та інших одержаних трансфертів до заробітної плати. В Україні він становить 1 або коливається в діапазоні від 75% до 106% за щоквартальними даними.

Для більшої ілюстративності зрівняємо цей показник з аналогічним у Болгарії, Росії та США. У Болгарії доходи домогосподарств методологічно поділені на доходи у вигляді: заробітних плат, доходів від підприємницької діяльності, доходів від власності, допомоги по безробіттю, пенсій, сімейних допомог, інших соціальних допомог, доходів від присадибної ділянки, від продажу нерухомості, інших доходів. Розрахувавши показник відношення доходів у вигляді соціальних доходів (суми допомоги по безробіттю, пенсії, сімейні допомоги, інші соціальні допомоги) до заробітної плати, бачимо, що він не перевищував 70%, а середнє річне значення становило 58,8% у період 1999–2013 років [12]. Це дуже відрізняється від практики США, де аналогічний показник не перевищував 36%, а середнє значення становило 32,1% (для порівняння в Україні – 91,1%). Натомість у Росії (де структура доходів складається із заробітної плати, соціальних виплат, доходів від власності та інших доходів) показник відношення соціальних доходів (пенсій, допомог, стипендій та інших виплат) до заробітної плати не перевищував 30% (рис. 1) [8].

Ситуація, коли доходи домогосподарств у вигляді заробітної плати перевищують соціальні, є типовою і в державах – членах ЄС. Наприклад, у Чехії дохід від зайнятості у загальній структурі доходу домогосподарств становив 63,4% у 2012 році, тоді як соціальний дохід – 28,4% (тобто показник відношення доходів у вигляді соціальних допомог до доходів від зайнятості становив 45%).

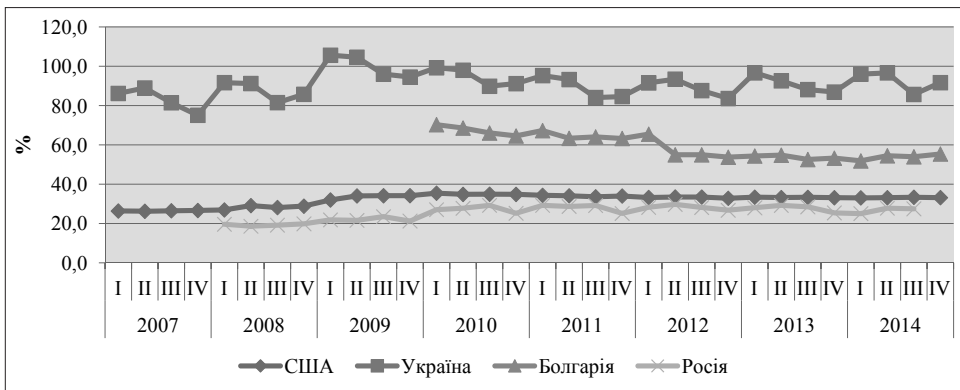
Регулятивна ефективність податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО), що може розглядатись як сума ефектів ПДФО, значною мірою залежить від кількості та ступеня застосування пільг.

Відповідно до чинного законодавства податкова пільга – це передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податку від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав, визначених пунктом 30.2 статті 30 Податкового кодексу України (далі – ПКУ). При цьому передбачено,

У статті проаналізовано діючі пільги з податку на доходи фізичних осіб в Україні. Виявлено їх недостатню регулятивну ефективність, що пов'язано із застосуванням податкових соціальних пільг та податкової знижки виключно до доходів у вигляді заробітної плати. У контексті необхідності підвищення стимулів до праці, а також для покращення стану фінансів домогосподарств, запропоновано вдосконалення механізму надання пільг з податку на доходи фізичних осіб.

The article deals with the existing privileges from individual income tax in Ukraine. It is revealed the lack of their regulatory efficiency that is due to the application of the tax social privileges and tax relief exclusively to income from wages. In the context of the necessity to increase incentives to work and to improve the finances of households, it is suggested to improve the mechanism of individual income tax.

Рис. 1. Динаміка показника відношення соціальних допомог до доходів у вигляді заробітної плати в Болгарії, Росії, США та Україні, %

що вона надається шляхом: податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору; зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору; встановлення зниженої ставки податку та збору; звільнення від сплати податку та збору [3]. Відповідно до цього податковими пільгами з податку на доходи фізичних осіб є податкові соціальні пільги (далі – ПСП), податкова знижка, а також окремі звільнення від сплати ПДФО, які визначені ст. 165 ПКУ.

Механізм застосування ПСП є достатньо складним і може використовуватися лише до доходів у вигляді заробітної плати за місцем роботи працівника після подання заяви та інших документів, перелік яких визначений Кабінетом Міністрів України [5].

Динаміка надання ПСП із 2011 року по III квартал 2014 має спадну тенденцію, а загальна кількість осіб, що її отримали, зменшилася на 1 690 тис. осіб до 5 483 тис. осіб (табл. 1). При цьому більше 90% отримувачів ПСП отримували її на підставі пп. 169.1.1 ПКУ, що встановлено для будь-якого платника податку. Три інші види пільг сумарно за кількістю отримувачів становили

те, що МЗП може підвищуватись кілька разів протягом року. Таким чином, станом на початок 2011 року МЗП становила 941 грн., 2012 – 1 073 грн., 2013 – 1 147 грн., 2014 – 1 218 грн. та 2015 – 1 218 грн. Негативним є застосування ПСП у розмірі 50% , а не 100% до 1 січня 2016 року. Таким чином, у 2014 році та 2015 фактична сума пільги, призначена на підставі п. 169.1.1 ст. 169 ПКУ (що найчастіше застосовується), становить 609 грн. При цьому чиста вигода платника податків (сума коштів, що не були мобілізовані до бюджету, а залишились у розпорядженні платника податків) становить 91,35 грн. Це можна розглядати як додатковий дохід від застосування ПСП, проте його регулятивний ефект є недостатнім при доході до 1710 грн. Деталізовані дані щодо сум ПСП та чистої вигоди у розрізі окремих підстав надання наведено в табл. 2.

Незважаючи на те, що облік втрат бюджету від застосування ПСП не ведеться, маючи загальну кількість вигодонабувачів, ми можемо оцінити максимальні розміри втрат від застосування ПСП на підставі п. 169.1.1 ст. 169 ПКУ, припускаючи, що вона

Таблиця 1. Статистика надання податкових соціальних пільг в Україні

	2011	2012	2013	За III квартали 2014
Загальна кількість осіб, яким надано податкову соціальну пільгу на підставі п. 169.1.1 ст. 169 Податкового кодексу України, тис. осіб	6 676,3	6 286,2	5 939,0	4 960,7
Загальна кількість осіб, яким надано податкову соціальну пільгу на підставі п. 169.1.2 ст. 169 Податкового кодексу України, тис. осіб	363,6	391,8	416,1	379,3
Загальна кількість осіб, яким надано податкову соціальну пільгу на підставі п. 169.1.3 ст. 169 Податкового кодексу України, тис. осіб	307,1	258,2	233,3	190,9
Загальна кількість осіб, яким надано податкову соціальну пільгу на підставі п. 169.1.4 ст. 169 Податкового кодексу України, тис. осіб	46,4	38,2	27,7	18,6
Загальна кількість громадян, що отримали податкові соціальні пільги, тис. осіб	7172,2	6841,6	6495,2	5482,3

Джерело: [1].

Таблиця 2. Розрахункові дані щодо фактичних сум пільг та чистих вигод платника податків

	% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи на початок року	2011		2012		2013		2014, 2015	
		Сума пільги, грн.	Чиста вигода, грн.	Сума пільги, грн.	Чиста вигода, грн.	Сума пільги, грн.	Чиста вигода, грн.	Сума пільги, грн.	Чиста вигода, грн.
Податкова соціальна пільга на підставі п. 169.1.1 ст. 169 ПКУ	50 %	470,5	70,58	536,5	80,48	573,5	86,03	609,0	91,35
Податкова соціальна пільга на підставі п. 169.1.2 ст. 169 ПКУ*	50 %	470,5	70,58	536,5	80,48	573,5	86,03	609,0	91,35
Податкова соціальна пільга на підставі п. 169.1.3 ст. 169 ПКУ	75 %	705,75	105,86	804,75	120,71	860,25	129,04	913,5	137,03
Податкова соціальна пільга на підставі п. 169.1.4 ст. 169 ПКУ	100 %	941,0	141,15	1073	160,95	1147	172,05	1218	182,7

*У розрахунку на 1 дитину.

Джерело: розраховано автором.

Таблиця 3. Динаміка надання податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб

	2011	2012	2013	2014	2015*
Загальна кількість одержувачів, осіб	188 259	165 758	198 256	179 631	87 000
Загальна сума податкової знижки, тис. грн.	138 363,9	169 507	214 334	204 721	71 900
Середня сума податкової знижки в розрахунку на 1 особу, грн.	735	1023	1081	1140	826
Відношення загальної суми податкової знижки до суми надходжень від ПДФО до зведеного бюджету, %	0,23	0,25	0,29	0,27	н/д

* Дані за 2015 рік (попередні).

Джерело: складено автором за даними [1].

була надана всі місяці певного року. Так, у 2011 році орієнтовні втрати склали 5,7 млрд. грн., у 2012 та 2013 – 6,1 млрд. грн., а за 9 місяців 2014 – 4,1 млрд. грн. Цей вид пільги є найчастіше застосовуваним. Проте регулятивний ефект для окремого платника податків є незначним, що зумовлено її розміром – 50% від розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи на початок року. З метою покращення ситуації пропонуємо після 1 січня 2016 року шляхом внесення змін до ПКУ застосовувати цю пільгу до всіх платників ПДФО (зі скасуванням погорового значення щодо її застосування) з можливістю її поєднання з ПСП у зв'язку з утриманням двох чи більше дітей до 18 років та ПСП, що призначаються на підставі п. 169.1.3 і п. 169.1.4 ст. 169 ПКУ. Це сприятиме підвищенню регулятивної ефективності ПДФО в цілому, а в розпорядженні домогосподарств залишатиметься більше фінансових ресурсів, які вони зможуть більш ефективно використовувати. Також домогосподарства потребуватимуть менше соціальних допомог з бюджету, що допоможе запобігти негативному лагу при виділенні трансфертів (оскільки соціальні допомоги надаються із певним запізненням та цим сприяють поглибленню кризових явищ у бюджетах домогосподарств).

Варто зазначити, що аналіз ефективності застосування ПСП потребує більш детальної інформації щодо кількості осіб, що отримують середньомісячну заробітну плату розміром до 1710 грн. Проте на сьогодні такі спостереження не проводяться державними органами, зокрема Державною службою статистики та Державною фіскальною службою.

Також дуже важливим є механізм надання податкової знижки. Правовою основою є ст. 166 ПКУ, де визначено вісім підстав для її надання.

Однією з найбільш часто використовуваних є податкова знижка, надана у зв'язку з компенсацією вартості здобуття середньої професійної або вищої освіти самого платника податку або його родича першого ступеня споріднення. При цьому існує обмеження щодо граничної суми, яка може бути включена до знижки (розраховується як добуток коефіцієнту 1,4 на розмір мінімальної заробітної плати). Цей інструмент є дуже прогресивний, однак він не враховує сучасні тенденції освіти, а саме постійне підвищення кваліфікації працівника (протягом усього життя). Оскільки знання є необхідним в процесі побудови економіки інноваційного типу, а підвищення кваліфікації за рахунок бюджетних коштів часто є неможливим, та іноді негнучим до швидкозмінних умов, то більш ефективним було б стимулювання громадян здобувати необхідні їм навички та вміння за власний кошт, але з можливістю за результатами податкового року отримувати знижку на суму понесених витрат.

Податкова знижка на суму, що сплачена у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, що зареєстровані в Україні, повинна сприяти активізації благодійної діяльності. Але при цьому обмеження її розміру (не більше 4 % суми загального оподаткованого доходу звітного року) є у певній мірі стримуючим. З огляду на важкі соціальні наслідки проведення Антитерористичної операції та бажання багатьох людей надавати благодійну допомогу офіційно, вважаємо за доцільне підняття порогового значення до 10% від загальних доходів.

Податкова знижка на сплату страхових платежів та пенсійних внесків є одним з інструментів активізації ринку фінансових послуг України. Проте рівень довіри до парабанків зумовлюють

низький інтеерес громадян до здійснення таких витрат. Також варто зазначити, що розмір податкової знижки залежить від того, чи сам платник податку нею користується, чи він це робить в інтересах члена своєї сім'ї першого ступеня спорідненості. За один місяць станом на 2015 рік платник податків, що фінансує своє страхування чи виконує контракт з недержавним пенсійним фондом, до суми податкової знижки може віднести не більше 1710 грн. Ті самі дії, здійснені в інтересах члена сім'ї першого ступеня споріднення, дозволяють скористатися знижкою 855 грн. за кожний місяць. Одним з недоліків такого підходу є те, що він не враховує вік страхувальника, який є важливим критерієм при розрахунку розміру страхового внеску (з урахуванням страхового тарифу та страхової суми).

Також до податкової знижки можуть бути віднесені частина суми процентів, сплачених платником податків за користування іпотечним житловим кредитом, сума видатків на будівництво (придбання) доступного житла та процентів за ним. Варто зазначити, що остання практика в державах-членах ЄС щодо цього питання є досить суперечливою. Незважаючи на необхідність підтримання іпотечного кредитування, це може призвести до значної заборгованості платників податків та нестабільності на ринку житла. Наприклад, у Португалії та Ірландії скасовано знижку на відсотки за іпотечними кредитами, а в Нідерландах, Люксембурзі, Чехії та Естонії вона була істотно знижена [10, с. 22-23]. Проте в Україні ризик різкого зростання вартості житла є нижчим, а також існує проблема стабільності банківського сектору. Це часто має наслідком високу вартість іпотечних кредитів, що робить їх недоступними для значної частини сімей, які не мають власного житла. А тому надання податкової знижки для цих цілей є необхідним інструментом податкового регулювання.

Законодавчо передбачена можливість віднесення оплати допоміжних репродуктивних технологій та оплати вартості державних послуг, що пов'язані з усиновленням дитини.

Також згідно з ПКУ можливе застосування податкової знижки при переобладнанні транспортного засобу на використання біопалива.

Про низьку регулятивну ефективність податкових знижок з ПДФО свідчить той факт, що відношення кількості їх одержувачів серед зайнятого населення у віці 15-70 років не перевищує 1% (0,97% у 2011 році, 0,86% у 2012, 1,03% у 2013, 0,99% у 2014). Фактично цим і визначається вся подальша статистика надання податкових знижок з ПДФО.

Позитивним є зростання показників загальної суми податкової знижки, орієнтовної чистої вигоди платників податків від застосування податкової знижки та середньої суми податкової знижки в розрахунку на 1 особу з 2011 року до 2014 (табл. 3).

У контексті реалізації права платників ПДФО на податкову знижку стримуючим є те, що прикінцевими положеннями встановлено, що підпункт 166.3.4 пункту 166.3 статті 166 ПКУ (щодо віднесення сум коштів, сплачених на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг) набере чинності з 1 січня року, наступного за роком, у якому набере чинності закон про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування. З огляду на те, що було ряд невдалих спроб прийняти відповідний акт, ця норма податкової знижки фактично не застосовується.

Таким чином, незважаючи на ряд позитивних аспектів у переліку та наданні податкової знижки з ПДФО, є ряд суттєвих недоліків. По-перше, стримуючим для ряду платників податку є обмеження сум для віднесення на податкову знижку (наприклад, добуток коефіцієнта 1,4 на мінімальну заробітну плату, 4% суми загального оподаткованого доходу, третина доходу у вигляді заробітної плати за податковий рік тощо). По-друге, знижка застосовується виключно до доходу у вигляді заробітної плати, чим нівелюються інтереси військовослужбовців, самозайнятих осіб, приватних підприємців та інших осіб, що отримують доходи, які відмінні від заробітної плати. Такий підхід не сприяє розвитку малого та середнього підприємництва в Україні, що є дуже важливим у контексті побудови збалансованої економіки, максимально захищеної від проявів негативних зовнішніх шоків.

Оскільки ПДФО та пільги з нього впливають на рішення щодо вибору інтенсивності роботи, то це є дуже важливим аспектом у контексті визначення регулятивних ефектів ПДФО. Для оцінки стимулів до офіційної зайнятості використовують показник (або коефіцієнт) податкової участі (*participation tax rate* – PTR). Він повинен варіюватись від 0 до 1, що свідчатиме про наявність стимулів до праці. При його розрахунку використовується чистий дохід від роботи (різниця між валовим доходом від роботи та сплаченими податками, зборами, що в Україні визначається як сума нарахованої заробітної плати за мінусом ПДФО (15% або 20%), ЄСВ (3,6%) та військового збору (1,5%)), чистий дохід від безробіття (сума допомоги по безробіттю, що виплачується в установленому порядку через банківські установи після визнання особи безробітною).

Вона розраховується за формулою [11, с. 82-86]:

$$PTR = 1 - \frac{\text{Чистий дохід від роботи} - \text{Чистий дохід від безробіття}}{\text{Валовий дохід}}$$

Щоб розрахувати цей показник, ми зробили такі припущення:

- особа, для якої розраховується цей показник, є самотньою людиною;
- особа отримує дохід у вигляді офіційної заробітної плати, з якої утримуються всі необхідні згідно з чинним законодавством платежі;
- для розрахунку допомоги по безробіттю використовувався онлайн-калькулятор [2], в якому зазначали, що загальний трудовий стаж становить більше 10 років, особа не є передпенсійного віку, останні 12 місяців вона працювала та припинила зайнятність через закінчення строку цивільно-правового договору;
- для розрахунків використовувались річні показники (річний чистий дохід від роботи, річний чистий дохід від безробіття та річний валовий дохід).

Показник податкової участі, що розрахована для самотньої людини варіюється від 112% до 41% (рис. 2). При цьому найвищим він є при річному доході 10 тис. грн (112%) і 15 тис. грн (81%). При річному доході у 20 тис. грн цей показник становить 71% і є таким же, як і при доході 105 тис. грн, що вказує на певні диспропорції при стимулюванні зайнятості.

Таким чином, при річному валовому доході у 10 тис. грн стимули до праці відсутні, оскільки розмір допомоги по безробіттю перевищуватиме очікуваний чистий дохід (після утримання єдиного соціального внеску, військового збору та ПДФО). Це свідчить про значне податкове навантаження на осіб з низькими доходами, а також вказує на те, що податкові соціальні пільги спотворюють стимули до працевлаштування для осіб з низьким рівнем доходу. Зокрема, це стосується трудового доходу розміром до 1710 грн/місяць. За умови повної поінформованості, працівники можуть змінювати свою поведінку та надавати перевагу безробіттю. З огляду на це, а також на наявність тінювих доходів, що деформують стимули до офіційної зайнятості, виникає необхідність перегляду системи регулювання доходів громадян з метою підвищення її ефективності.

Також варто зазначити, що особливим видом пільги є норма, визначена у пункті 3 підрозділу I розділу 3 «Перехідні положення». Вона стосується проведення ЄВРО-2012 і полягає в звільненні від оподаткування коштів у вигляді заробітної плати, добових нерезидентам, що є представниками або посадовими особами асоціацій – членів УЄФА, членів делегацій, що беруть участь у чемпіонаті та фізичним особам, акредитованим УЄФА. Дія даної норми не ускладнювала адміністрування ПДФО у 2012 році, але на сьогодні вона не є дієвою, а тому потребує виключення.

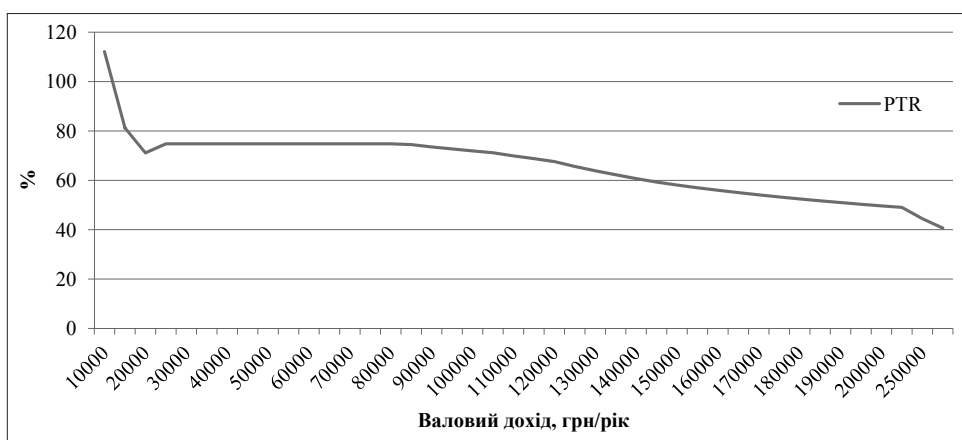
Пільги з ПДФО відсутні в довідниках пільг, наданих чинним законодавством щодо сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Це, зокрема, обумовлено складністю контролю роботодавцем пільг, що надані працівникам. Крім того, для бізнесу немає прямих вигод від застосування пільг з ПДФО до доходів працівників. Крім того, суми чистої вигоди від їх надання навіть у масштабах держави є невеликими в порівнянні з мобілізованими сумами ПДФО. Це все свідчить про низьку регулятивну ефективність ПДФО.

Не спрямовано на її підвищення і проект наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи». Основною його новацією є включення військового збору до декларації. Але, незважаючи на те, що об'єкти ПДФО і військового збору тотожні, їх бази оподаткування різняться. Оскільки коло платників військового збору значно розширено з набранням чинності Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України

та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи», постає важливе питання його адміністрування. Проте, на нашу думку, вносити його в форму декларації є недоцільним, адже він є тимчасовим та лише ускладнить процедуру її заповнення. Крім того, не можна розраховувати на значний фіскальний ефект такої новації, оскільки частка ПДФО за результатами декларування у 2013 році становила 3,6% від загальної суми мобілізованого ПДФО.

На сьогодні чинним законодавством встановлено три форми декларацій, основною метою яких є виявлення фінансового стану фізичної особи: декларація про

Рис. 2. Зміна показника податкової участі для самотньої людини в залежності від зміни валового доходу, %

майновий стан і доходи (подається до 1 травня кожного року), декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (подається до 1 квітня кожного року) та декларація про доходи і витрати осіб, які звернулися за призначенням житлової субсидії. На нашу думку, доцільно в середньостроковій перспективі (3–5 років) скасувати спрощену форму декларації для отримання житлової субсидії, а відшкодувати її за результатами подання декларації про майновий стан і доходи.

Проведене дослідження дозволяє зробити певні висновки.

По-перше, одним із проблемних аспектів фінансів домогосподарств є розбалансованість їх доходів (сума соціальних допомог є часто вищою або рівною сумі заробітних плат), що зменшує стимули до праці.

По-друге, потребує перегляду система пільг з ПДФО з огляду на низький рівень регулятивної ефективності та зважаючи на її значний потенціал. При цьому основні елементи (ПСП та податкова знижка) застосовуються лише до трудових доходів та поширюються вони на незначну частку населення. Як наслідок, ефект від їх застосування є недостатнім, а отже, необхідним є їх застосування до загального оподаткованого доходу. А також ПСП у розмірі 100% пропонуємо надавати всім платникам податків з можливістю одночасного використання й інших ПСП. Також потребує вдосконалення механізм надання податкової знижки: з підвищення порогового значення витрат на пожертвування та благодійні внески до 10% від загального оподаткованого доходу, а також застосування з 1 січня 2016 року податкової знижки щодо компенсації платних медичних послуг.

По-третє, вважаємо необхідним перегляд соціальної політики та механізмів її реалізації з надання соціальних допомог в напрямі підвищення регулятивної ефективності ПДФО. Пропонуємо в середньостроковій перспективі приймати рішення щодо надання житлової субсидії за результатами подання декларації про майновий стан і доходи. Це допоможе уникнути значних трансакційних витрат, пов'язаних з мобілізацією коштів та перерозподілом їх через систему публічних фінансів, підвищить стимули до отримання доходів від зайнятості чи самозайнятості, а також сприятиме зростанню податкової культури та соціальної відповідальності.

The research allows us to make the following conclusions.

Firstly, one of the problematic aspects of household finances is imbalances of income (the amount of social assistance is often higher or equal to the sum of wages), which reduces the incentives to work.

Secondly, the tax benefits system of personal income tax needs to be revised due to low regulatory efficiency and in view on its significant potential. At the same time the basic elements (tax social reliefs and tax deductions) apply only to employment income and spread to a small proportion of the population. As a result, the effect of their use is insufficient, so it is necessary to apply them to the total taxable income. Also, we offer to provide for all taxpayers with simultaneous use of other tax social reliefs. Mechanism of tax deduction also raising the threshold expenditure on donations and charitable contributions to 10% of taxable income, and the application of the 1 January 2016 tax deduction on compensation paid medical services.

Thirdly, we consider a revision of social policy and mechanisms of its implementation of social assistance towards im-

proving regulatory efficiency of personal income tax. We offer in the medium term to make decisions for providing housing subsidies for the results of the declaration of property and income. This will help to avoid significant transaction costs associated with the mobilization of resources and redistribution through public finances, increase incentives for income from employment or self-employment, and will increase the tax culture and social responsibility.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: sfs.gov.ua
2. Калькулятор розрахунку допомоги по безробіттю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://trud.gov.ua/control/uk/job/calculator>.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Помулева В. М. Соціальна ефективність податкових пільг в оподаткуванні доходів фізичних осіб / В. М. Помулева // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3 (52). – С. 223-227.
5. Порядок подання документів для застосування податкової соціальної пільги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1227-2010-%D0%BF>.
6. Славкова А. А. Оптимізація податкового навантаження та пільгове оподаткування в контексті зміцнення фіскального значення податку на доходи фізичних осіб / А. А. Славкова, М. М. Степура // Фінанси, облік і аудит. – 2012. – № 20. – С. 156–174.
7. Теоретико-прикладні аспекти інвентаризації податкових пільг, передбачених українським законодавством / Науково-аналітична доповідь // Д. М. Сербрянський, М. В. Кармаліта, І. О. Трубін та ін. – Ірпін' : НДІ фінансового права, 2013. – 60 с.
8. Федеральная служба государственной статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gks.ru/>.
9. Швабій К. І. Регулятивна ефективність податку на доходи фізичних осіб в Україні / К. І. Швабій // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 27–44.
10. A wind of change? Reforms of Tax Systems since the launch of Europe 2020 // Working Paper № 49. – 2014. – P. 52.
11. Mirrlees J. Tax by design [James Mirrlees, Stuart Adam, Tim Besley, Richard Blundell, Steve Bond, Robert Chote, Malcolm Gammie, Paul Johnson, Gareth Myles and James Poterba] Oxford University Press. – 2011. – P. 534. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifs.org.uk/docs/taxbydesign.pdf>.
12. Total income (annual data) in Bulgaria [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nsi.bg/en/content/5680/annual-data>.

REFERENCES

1. The State Fiscal Service of Ukraine. Available at: sfs.gov.ua [in Ukrainian].
2. Calculator of unemployment allowance. Available at: <http://trud.gov.ua/control/uk/job/calculator> [in Ukrainian].
3. The Tax Code of Ukraine. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
4. Pomulyeva V.M. Sotsial'na efektyvnist' podatkovykh pil'v h v opodatkovanni dokhodiv fizychnykh osob [Social effectiveness of tax incentives in the taxation of personal income]. Innovatsiyna ekonomika, 2014, no. 3 (52), pp. 223-227 [in Ukrainian].
5. The procedure for submission of documents for the application of the tax benefits approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine of 29 December 2010 no. 1227. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1227-2010-%D0%BF> [in Ukrainian].
6. Slavkova A.A., Stepura M.M. Optymizatsiya podatkovoho navantazhennya ta pil'rove opodatkovannya v konteksti zmitsnennya fiskal'noho znachennya podatku na dokhody fizychnykh osob [Optimization of the tax burden and tax relief in the context of strengthening the fiscal value of tax on personal income]. Finansy, oblik i audit, 2012, no. 20, pp. 156-174 [in Ukrainian].
7. Serebryans'kyi D.M., Karmalita M.V., Trubin I.O. Teoretyko-prykladni aspekty inventaryzatsiyi podatkovykh pil'v h, peredbachenykh ukraiyyns'kym zakonodavstvom [Theoretical and applied aspects of inventory tax benefits under Ukrainian law]. Naukovo-analitychna dopovid', Irpin', NDI finansovoho prava, 2013, 60 p. [in Ukrainian].
8. Federal State Statistics Service. Available at: <http://www.gks.ru> [in Russian].
9. Shvabiy K.I. Rehulyatyvna efektyvnist' podatku na dokhody fizychnykh osob v Ukraini [Regulatory effectiveness of tax on personal income in Ukraine]. Finansy Ukrainy, 2013, no. 4, pp. 27-44 [in Ukrainian].
10. A wind of change? Reforms of Tax Systems since the launch of Europe 2020. Working Paper no. 49, 2014, 52 p.
11. Mirrlees J., Adam S., Besley T., Blundell R., Bond S., Chote R., Gammie M., Johnson P., Myles G., Poterba J. Tax by design. Oxford University Press, 2011, 534 p. Available at: <http://www.ifs.org.uk/docs/taxbydesign.pdf>.
12. Total income (annual data) in Bulgaria. Available at: <http://www.nsi.bg/en/content/5680/annual-data>.